

NARODOWY
BANK POLSKI

Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

IV kwartał 2024 r.

Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

IV kwartał 2024 r.

Podsumowanie wyników ankiety

W III kwartale 2024 r. banki złagodziły kryteria udzielania kredytów dla gospodarstw domowych i kredytów długoterminowych dla MSP. W przypadku pozostałych rodzajów kredytów dla przedsiębiorstw nie zmieniły natomiast polityki kredytowej. Zmianom polityki kredytowej towarzyszył wzrost popytu na kredyty dla przedsiębiorstw (z wyjątkiem długoterminowych kredytów dla MSP) i kredyty konsumpcyjne. Spadek popytu na kredyty mieszkaniowe wynikał głównie z wygaszenia programu „Bezpieczny kredyt 2%”.

Na IV kwartał 2024 r. banki nie zapowiadają wprowadzenia istotnych zmian kryteriów udzielania kredytów mieszkaniowych i dla dużych przedsiębiorstw oraz przewidują łagodzenie dla kredytów konsumpcyjnych i dla MSP. Oczekują natomiast wzrostu popytu na wszystkie rodzaje kredytów, z wyjątkiem zachowania dotychczasowego poziomu popytu na kredyty mieszkaniowe.

Kredyty dla przedsiębiorstw

Polityka kredytowa: utrzymanie dotychczasowych kryteriów udzielania kredytów dla przedsiębiorstw, z wyjątkiem złagodzenia w przypadku długoterminowych dla MSP (po raz pierwszy od IV kw. 2021 r.) – uzasadniane wzrostem presji konkurencyjnej ze strony innych banków; obniżenie maksymalnej kwoty kredytu, a także zmniejszenie pozaodsetkowych kosztów kredytu.

Popyt na kredyt: wzrost popytu, z wyjątkiem długoterminowych dla MSP, motywowany wzrostem zapotrzebowania na finansowanie kapitału obrotowego oraz fuzji i przejęć.

Oczekiwania na IV kwartał 2024 r.: brak zmiany kryteriów wobec dużych przedsiębiorstw i złagodzenie wobec MSP oraz wzrost popytu na wszystkie rodzaje kredytów, największy dla MSP.

Kredyty mieszkaniowe

Polityka kredytowa: złagodzenie kryteriów motywowane wzrostem presji konkurencyjnej ze strony innych banków przy obniżeniu marż kredytowych i zachowaniu większości dotychczasowych warunków udzielania kredytów mieszkaniowych.

Popyt na kredyt: dalszy spadek popytu uzasadniany głównie wygaszeniem programu „Bezpieczny kredyt 2%” i wykorzystaniem kredytów z innych banków przy jednoczesnym korzystnym wpływie złagodzonych wcześniej warunków kredytowych na poprawę popytu.

Oczekiwania na IV kwartał 2024 r.: brak istotnych zmian w polityce kredytowej i w popycie na kredyty mieszkaniowe.

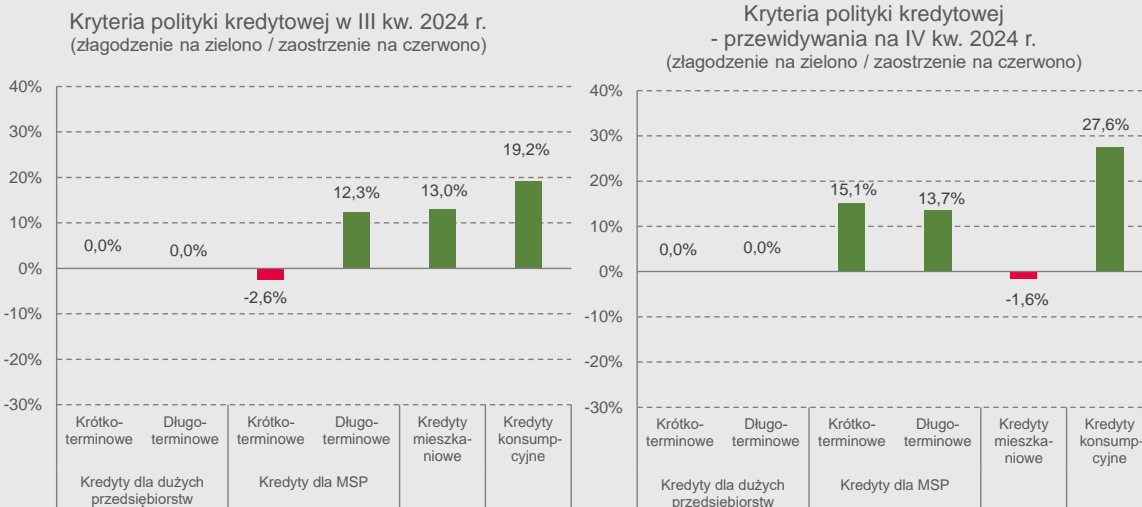
Kredyty konsumpcyjne

Polityka kredytowa: po raz pierwszy od IV kw. 2021 r. zauważalne złagodzenie kryteriów polityki kredytowej i jednoczesne złagodzenie większości warunków udzielania kredytów, w tym m.in. zmniejszenie pozaodsetkowych kosztów kredytu.

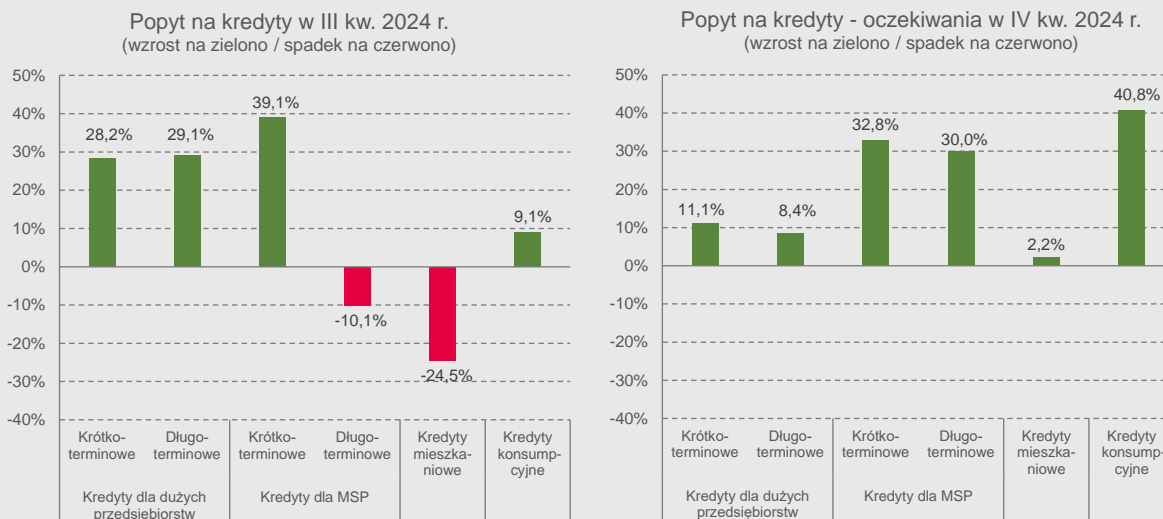
Popyt na kredyt: ponowny wzrost popytu m.in. w wyniku poprawy sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych i obniżonych warunków wcześniej udzielanych kredytów.

Oczekiwania na IV kwartał 2024 r.: ponowne łagodzenie kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych i dalszy wzrost popytu na kredyty.

Kryteria polityki kredytowej

Popyt na kredyty

Wstęp

Celem ankiety jest określenie kierunku zmian polityki kredytowej, tj. kryteriów i warunków udzielania kredytów, a także zmian popytu na kredyty w polskim systemie bankowym. Kryteria udzielania kredytów są rozumiane jako ustalone przez bank minimalne standardy zdolności kredytowej, jakie musi spełnić kredytobiorca, aby uzyskać kredyt. Warunki udzielania kredytów są to cechy umowy kredytu uzgadniane przez bank i kredytobiorcę, w tym marża odsetkowa, pozaodsetkowe koszty kredytu, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenia i maksymalny okres kredytowania.

Niniejsza edycja raportu przedstawia tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w III kwartale 2024 r., jak również przewidywania banków na IV kwartał 2024 r.

Ankieta została skierowana do przewodniczących komitetów kredytowych banków. Uzyskane odpowiedzi mogą nie uwzględniać stanowiska innych pionów banku niż pion kredytowy. Ankieta została przeprowadzona na początku października 2024 r. wśród 23 banków, których łączny udział w portfelu należności sektora bankowego od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych wynosi około 89%.

Wyniki ankiety prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków na wszystkie pytania są ważone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi, a następnie procentu netto, czyli różnicy między odpowiedziami obrazującymi przeciwne tendencje. Dodatkowo publikowana jest alternatywna miara odpowiedzi banków w postaci „wskaźnika rozproszenia”, definiowanego jako procent netto ważony zgodnie z intensywnością odpowiedzi, tj. wagą „100%” dla odpowiedzi oznaczonych jako „znacznie/znaczny” i wagą „50%” dla odpowiedzi oznaczonych jako „nieznacznie/nieznaczny”. Jeżeli nie zaznaczono inaczej, przytaczane w tekście liczby oznaczające banki raportujące daną zmianę polityki kredytowej bądź popytu na kredyt odnoszą się do procentu netto. Zgodnie z przyjętą metodyką słowa określające ilość (większość, połowa, istotny odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywami większość banków”. Szczegóły dotyczące metodyki obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

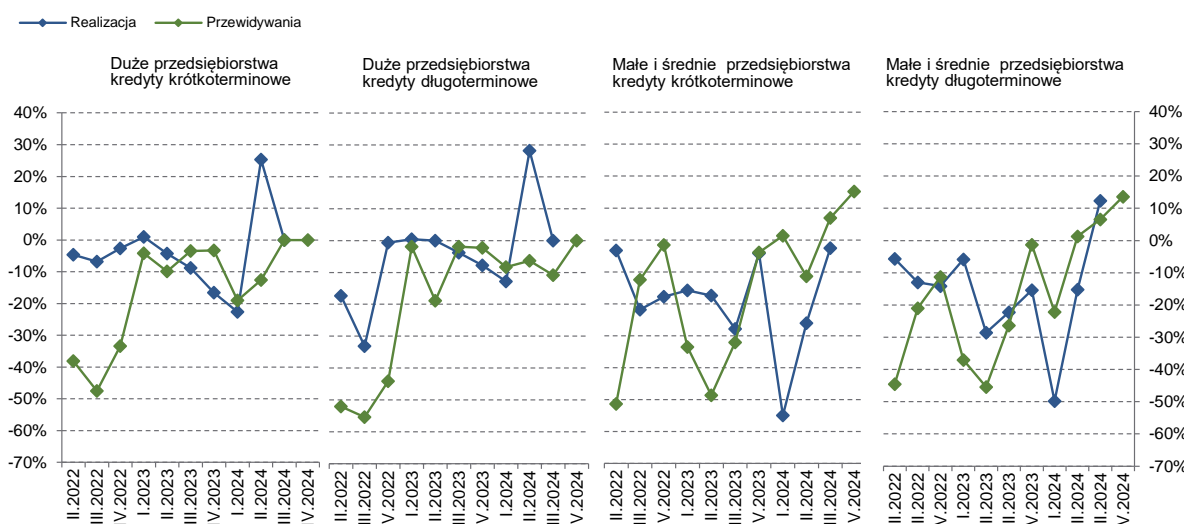
Wartości miar procenta netto i wskaźnika rozproszenia dotyczących poszczególnych pytań zamieszczone są na stronie internetowej NBP w osobnych plikach możliwych do pobrania.

Kredyty dla przedsiębiorstw

W III kwartale 2024 r. banki zachowały dotychczasowe kryteria udzielania większości rodzajów kredytów dla przedsiębiorstw (procent netto: 0% zarówno dla kredytów krótko-, jak i długoterminowych dla dużych przedsiębiorstw; oraz -3% dla kredytów krótkoterminowych dla MSP, zob. wykres 1). Kryteria polityki kredytowej w odniesieniu do długoterminowych kredytów dla sektora MSP zostały natomiast złagodzone (12%) po raz pierwszy od IV kw. 2021 r.

Banki nie zmieniły większości warunków udzielania kredytów dla przedsiębiorstw, z wyjątkiem obniżenia maksymalnej kwoty kredytu (procent netto: -22%, zob. wykres 2). Mniejsza grupa banków wskazała również na zmniejszenie pozaodsetkowych kosztów kredytu (13%). Do innych nieobjętych zmian warunków udzielania kredytów ankietowane banki zaliczyły m.in. ograniczenie dostępu do finansowania nowych klientów z segmentu mikroprzedsiębiorstw, co do których bank nie posiadał wystarczającej historii współpracy w ramach produktów kredytowych lub produktów cash management.

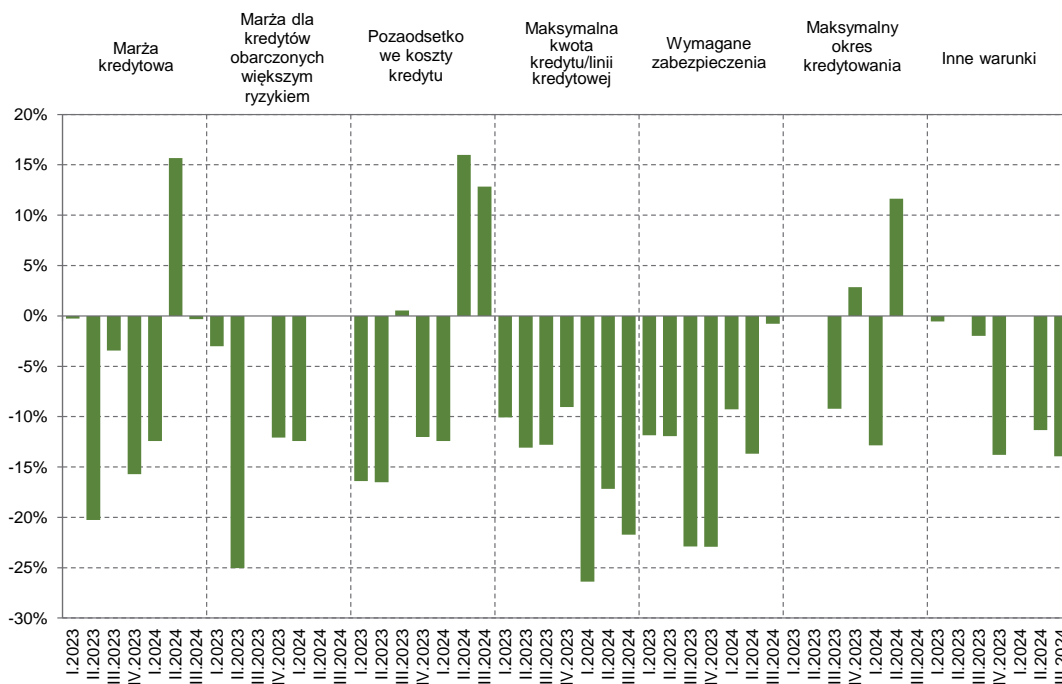
Wykres 1. Kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

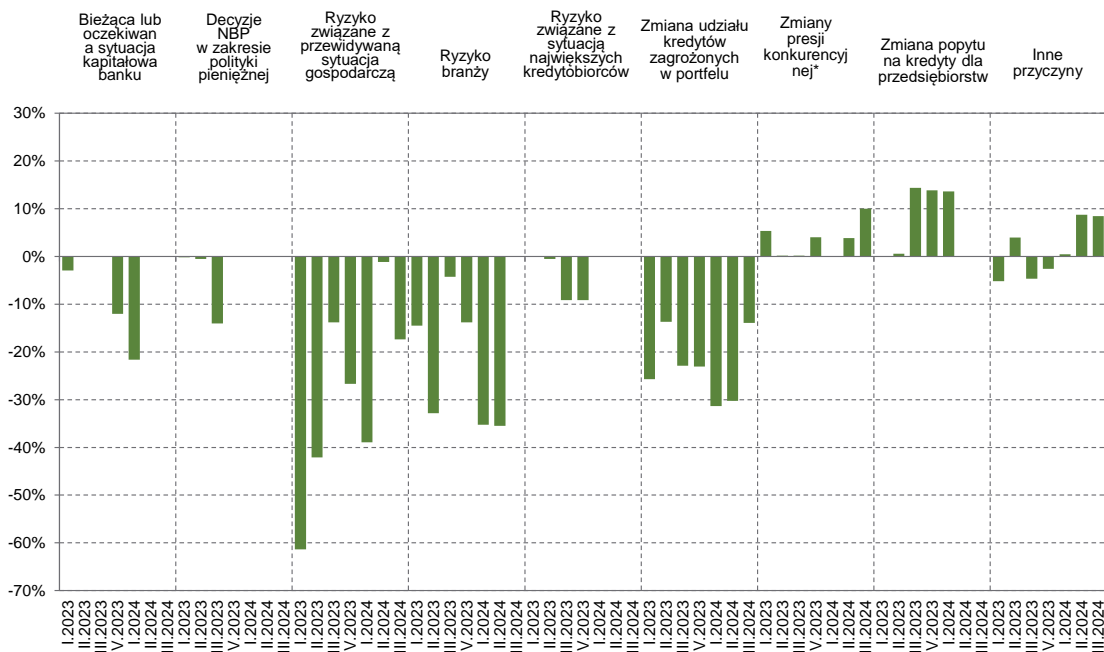
Wykresy zawarte w niniejszym opracowaniu przedstawiają *procent netto*. Dodatnią wartość procentu netto należy interpretować jako złagodzenie polityki kredytowej lub wzrost popytu na kredyty, a ujemną wartość procentu netto – jako zaostrzenie polityki kredytowej lub spadek popytu na kredyty. Szczegółowy opis metodyki obliczeń zawiera Załącznik 1.

Mimo zbliżonych do zera procentów netto ankietowane banki wskazały na czynniki sprzyjające zaostrzeniu bądź łagodzeniu polityki kredytowej. Do pierwszej grupy banki zaliczyły wzrost ryzyka związanego z przewidywaną sytuacją gospodarczą i pogorszenie się jakości portfela kredytowego (procent netto odpowiednio: -17% i -14%, zob. wykres 3). **Za czynnik motywujący do łagodzenia polityki kredytowej wobec przedsiębiorstw banki uznały wzrost presji konkurencyjnej (procent netto: 10%), głównie ze strony innych banków (procent netto: 30%).** Do innych niewymienionych w ankiecie przyczyn zmiany

Wykres 2. Warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

Wykres 3. Przyczyny zmian polityki kredytowej

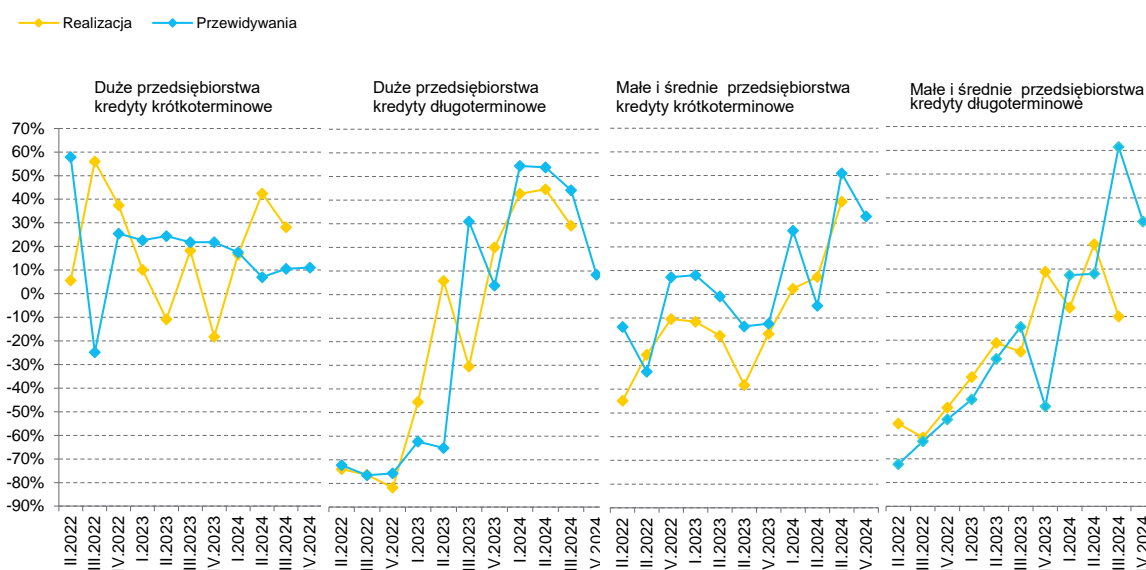

* Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

polityki kredytowej banki zaliczyły m.in. realizację zaleceń nadzorczych, aktualizację zasad tworzenia bufora ryzyka zmiennej stopy procentowej, obniżenie koncentracji ekspozycji i podwyższenie wymogów dochodowości kredytobiorcy, a z drugiej strony usprawnienie narzędzi oceny ryzyka.

W opinii ankietowanych banków w III kwartale 2024 r. po raz kolejny wzrósł popyt na większość rodzajów kredytów dla przedsiębiorstw (procent netto: krótko- i długoterminowe kredyty dla dużych przedsiębiorstw odpowiednio: 28% i 29%; kredyty krótkoterminowe dla MSP: 39%, zob. wykres 4). Popyt na kredyty długoterminowe dla MSP w porównaniu do poprzedniego kwartału zmniejszył się (-10%).

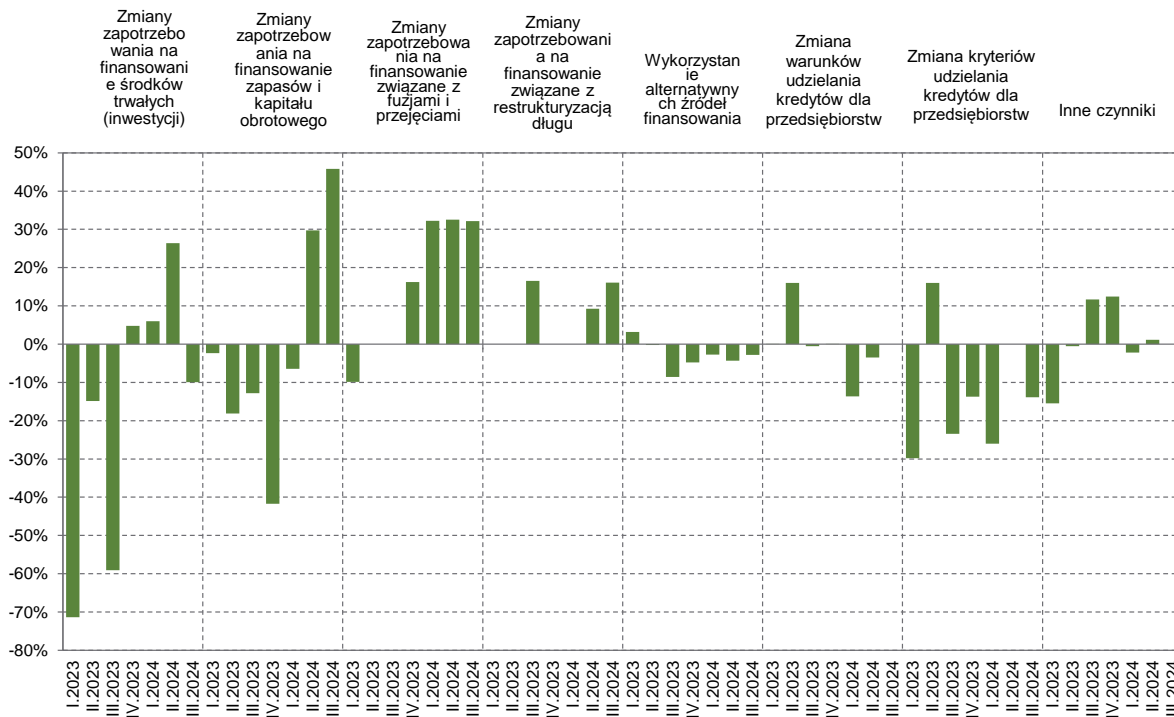
Wykres 4. Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

Wzrost popytu na kredyty dla przedsiębiorstw banki uzasadniły przede wszystkim zwiększeniem się zapotrzebowania na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego, a także na finansowanie związane z fuzjami i przejęciami oraz z restrukturyzacją długu (procent netto odpowiednio: 46%, 32% i 16%, zob. wykres 5). W opinii banków do spadku popytu na kredyt przyczyniło się zacieśnienie kryteriów udzielania kredytów i spadek zapotrzebowania na finansowanie inwestycji (procent netto odpowiednio: -14% i -10%) oraz wykorzystanie kredytów z innych banków (-14%).

W IV kwartale 2024 r. banki planują utrzymać dotychczasowe standardy polityki kredytowej wobec dużych przedsiębiorstw oraz złagodzić je wobec sektora MSP (procent netto: krótko- i długoterminowe kredyty – duże przedsiębiorstwa 0% dla obu kategorii; MSP odpowiednio: 15% i 14%, zob. wykres 1). Oczekują równocześnie wzrostu popytu na wszystkie rodzaje kredytów dla przedsiębiorstw, w tym krótko- i długoterminowe ze strony dużych przedsiębiorstw (procent odpowiednio: 11% i 8%, zob. wykres 4) i MSP (procent netto odpowiednio: 33% i 30%).

Wykres 5. Przyczyny zmian popytu na kredyt dla przedsiębiorstw

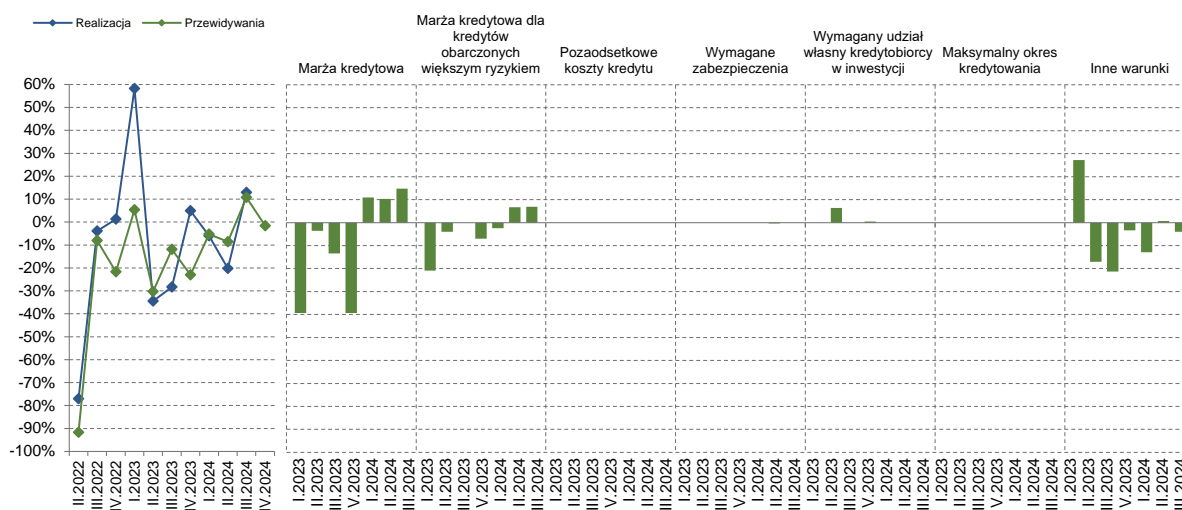

Kredyty dla gospodarstw domowych

Kredyty mieszkaniowe

W III kwartale 2024 r. banki złagodziły kryteria udzielania kredytów mieszkaniowych (procent netto: 13%, zob. wykres 6), przy jednoczesnym zachowaniu większości dotychczasowych warunków ich udzielania, z wyjątkiem zmniejszenia marży na kredyty normalne i obciążone podwyższonym ryzykiem (procent netto odpowiednio: 15% i 7%). Do innych nieobjętych ankietą zmian warunków kredytowania banki zaliczyły m.in. obniżenie stałego oprocentowania oraz zaostrzenie w zakresie akceptacji źródła dochodu.

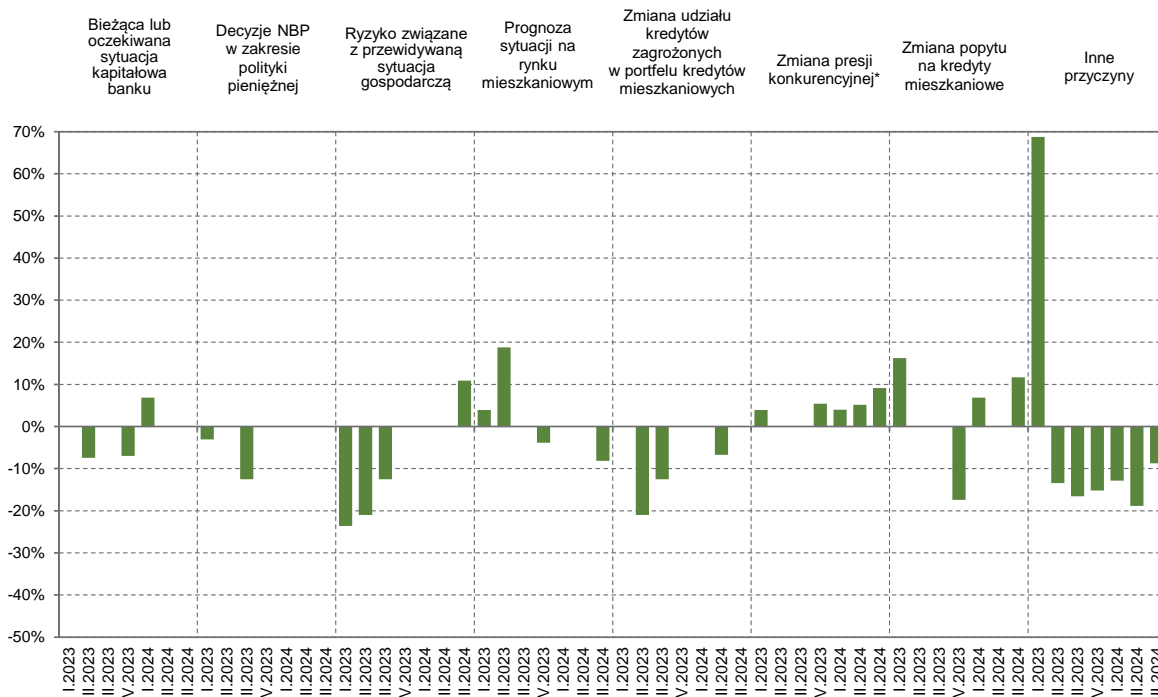
Wykres 6. Kryteria i warunki udzielania kredytów mieszkaniowych

Do czynników motywujących do łagodzenia polityki kredytowej ankietowane banki zaliczyły wzrost presji konkurencyjnej (procent netto: 9%, zob. wykres 7), głównie ze strony innych banków uniwersalnych (27%) oraz spadek popytu na kredyty mieszkaniowe i spadek ryzyka związanego z przewidywaną sytuacją gospodarczą¹ (procent netto odpowiednio: 12% i 11%). Do zaostrzania polityki kredytowej skłaniały banki prognozy sytuacji na rynku mieszkaniowym (procent netto: -8%). Do nieobjętych w ankiecie przyczyn skłaniających do zaostrzenia polityki kredytowej banki zaliczyły m.in. konieczność realizacji zaleceń nadzorczych (procent netto: -9%).

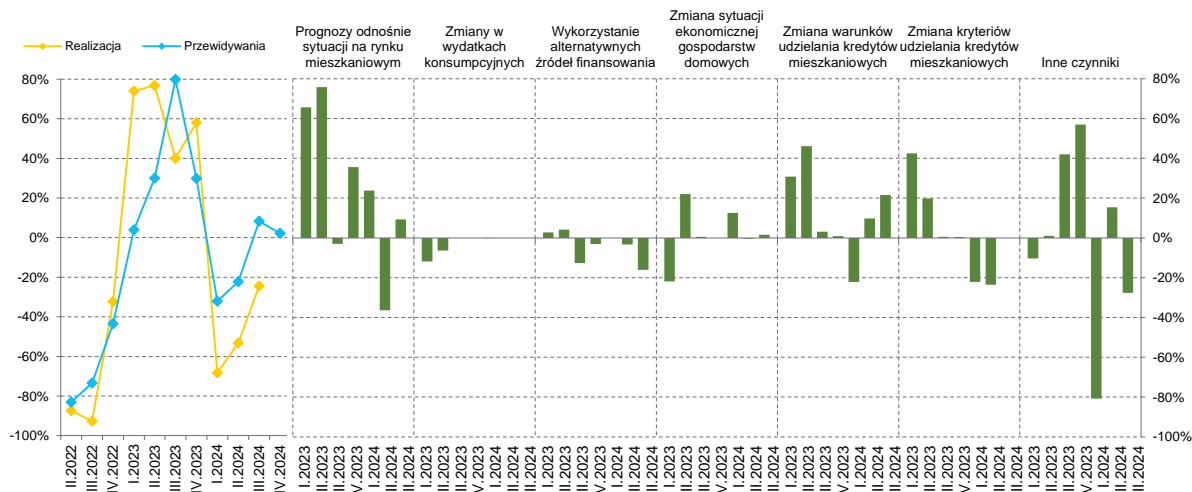
¹ W przypadku kredytów mieszkaniowych i kredytów konsumpcyjnych ryzyko związane z przewidywaną sytuacją gospodarczą było wskazywane jako przyczyna łagodzenia polityki kredytowej przez odmienną grupę banków niż w przypadku kredytów dla przedsiębiorstw, gdzie czynnik ten uznano za przyczynę zaostrzenia polityki kredytowej.

Wykres 7. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty mieszkaniowe

*Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Wykres 8. Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

W III kwartale 2024 r. ankietywane banki ponownie odnotowały spadek popytu na kredyty mieszkaniowe (procent netto: -25%, zob. wykres 8), przy czym 51% banków zaobserwowało jego zmniejszenie, a 36% zwiększenie. W opinii ankietywanych instytucji zmniejszenie się zainteresowania kredytami

mieszkaniowymi wynikało głównie z wygaszenia programu „Bezpieczny kredyt 2%”² (procent netto: -28%) oraz ze wzrostu wykorzystania alternatywnych źródeł finansowania (procent netto: -12%), głównie kredytów z innych banków (-23%), oszczędności gospodarstw domowych (-13%) i innych źródeł finansowania (-13%). Do wzrostu popytu przyczyniło się natomiast złagodzenie warunków wcześniej udzielanych kredytów mieszkaniowych, a także prognozy odnośnie sytuacji na rynku mieszkaniowym (procent netto odpowiednio: 22% i 9%).

W IV kwartale 2024 r. banki nie planują istotnie zmieniać kryteriów udzielania kredytów mieszkaniowych (procent netto: -2%, zob. wykres 6) i nie oczekują pojawienia się istotnych zmian popytu na te kredyty (procent netto: 2%, zob. wykres 8).

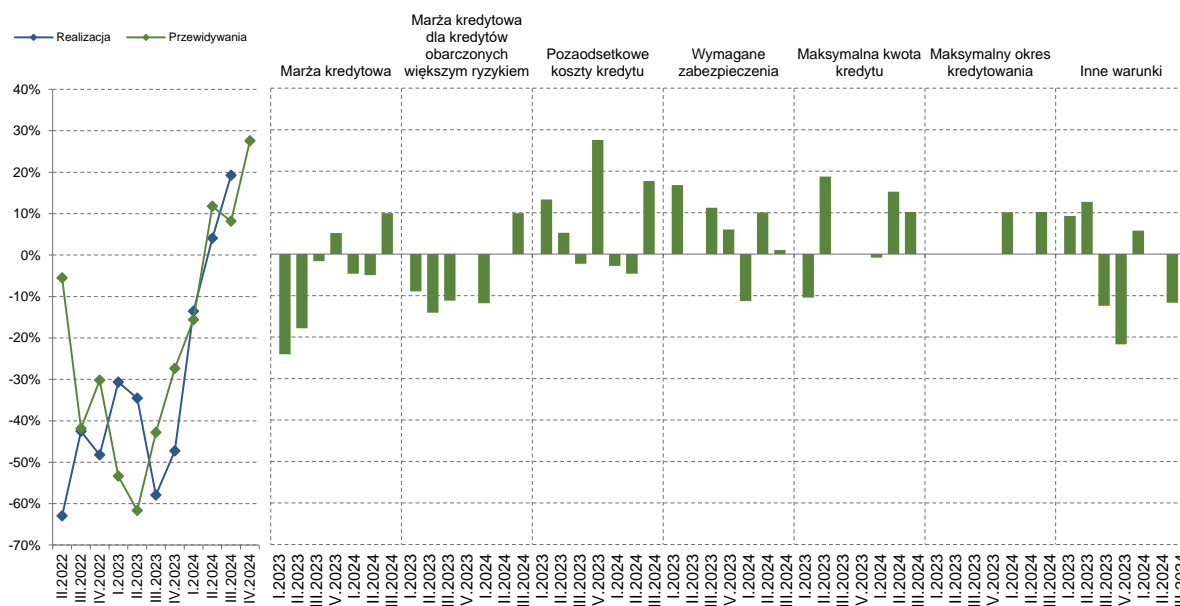
Kredyty konsumpcyjne

W III kwartale 2024 r. po raz pierwszy od IV kw. 2021 r. banki zauważalnie złagodziły kryteria udzielania kredytów konsumpcyjnych (procent netto: 19%, zob. wykres 9) i jednocześnie banki złagodziły większość warunków kredytowania, w tym obniżyły pozaodsetkowe koszty kredytu oraz marżę na kredyty normalne i obciążone większym ryzykiem (procent netto odpowiednio: 18%, 10% i 10%), a także zwiększyły maksymalną kwotę kredytowania i wydłużyły maksymalny okres kredytowania (procent netto dla obu kategorii: 10%).

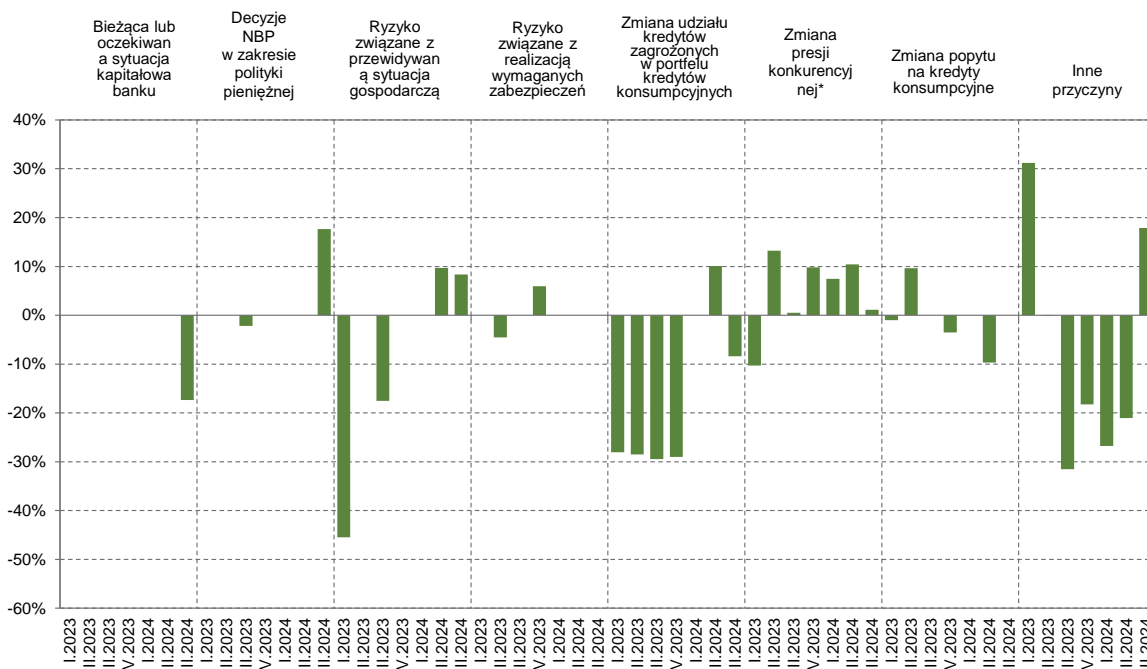
W opinii banków do złagodzenia polityki kredytowej przyczyniły się głównie decyzje NBP w zakresie polityki pieniężnej, a także obniżenie się ryzyka związanego z przewidywaną sytuacją gospodarczą (procent netto odpowiednio: 18% i 8%, zob. wykres 10). Do zacieśniania polityki kredytowej skłoniło banki pogorszenie się bieżącej i przewidywanej sytuacji kapitałowej oraz wzrost udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytów konsumpcyjnych (procent netto odpowiednio: -17% i -8%). Do innych nieobjętych w ankiecie czynników wpływających na kształt polityki kredytowej banki zaliczyły m.in. zmianę strategii banku i rezygnację z pozaodsetkowych kosztów kredytu oraz poprawę dochodowości produktu, a z drugiej strony urealnienie wartości kosztów utrzymania gospodarstw domowych i realizację zaleceń nadzorczych (procent netto: -12%).

² Przyczyna zmiany popytu na kredyty mieszkaniowe nieobjęta ankietą.

Wykres 9. Kryteria i warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych

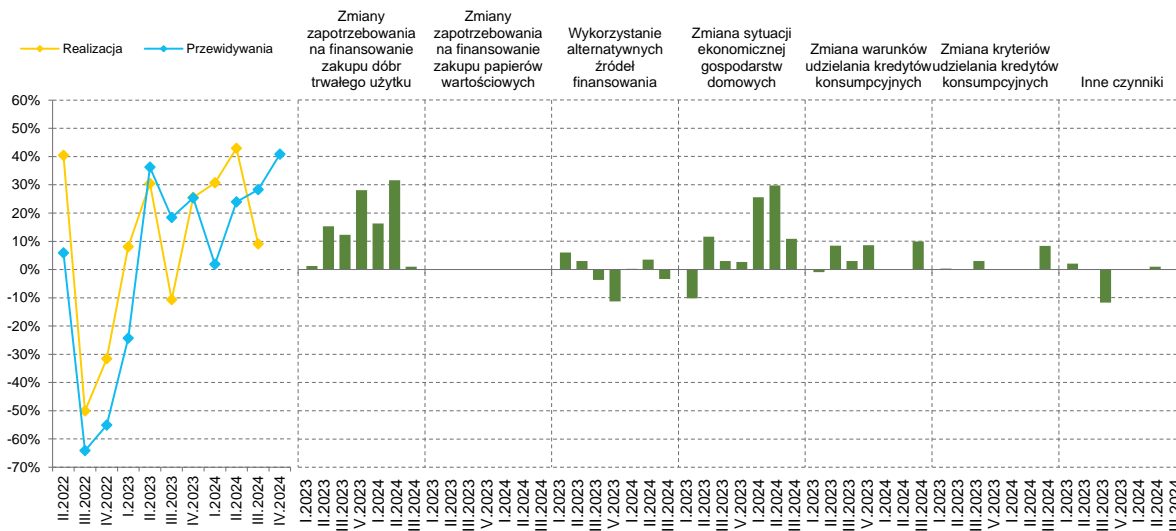
Wykres 10. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty konsumpcyjne

*Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków i niebankowych instytucji finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

W III kwartale 2024 r. banki kolejny raz zaobserwowały zwiększony popyt na kredyty konsumpcyjne (procent netto: 9%, zob. wykres 11). W opinii ankietowanych instytucji do wzrostu zainteresowania kredytami konsumpcyjnymi przyczyniła się poprawa sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych oraz złagodzenie warunków i kryteriów udzielania kredytów (procent netto odpowiednio: 11%, 10% i 8%). Na zmniejszenie popytu wpłynęło wykorzystanie alternatywnych źródeł finansowania, głównie środków pochodzących z kredytów z innych banków (-10%).

Wykres 11. Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

W IV kwartale 2024 r. banki ponownie zamierzają złagodzić kryteria udzielania kredytów konsumpcyjnych (procent netto: 28%, zob. wykres 9) i oczekują dalszego wzrostu popytu (procent netto: 41%, zob. wykres 11).

Załącznik 1

Metodyka

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są ważone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie³.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 23 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania, i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1. Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności uwzględniona przy liczeniu wag

Nr. pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów.

Źródło: NBP.

³ Ważenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego. Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, 1996, str. 71-114.

Poszczególnym odpowiedziom na *wszystkie pytania* przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w pierwszym i drugim miesiącu kwartału poprzedzającego kwartał, którego dotyczy ankieta⁴.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkami odpowiedzi pokazującymi przeciwne kierunki zmian, oraz wskaźnik rozproszenia, definiowany jako procent netto ważony zgodnie z intensywnością odpowiedzi, tj. wagą „100%” dla odpowiedzi oznaczonych jako „znacznie/znaczny” i wagą „50%” dla odpowiedzi oznaczonych jako „nieznacznie/nieznaczny”. Wielkości te pokazują zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2. Sposób liczenia procentu netto

Nr. pytań	Definicja procentu netto
1, 8	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
2, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania warunków
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP.

⁴ Na czas opracowywania wyników ankiety nie są dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w trzecim miesiącu tego kwartału ze względu na około trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

www.nbp.pl

